

Taraxacum euryphyllum (Dahlst.) Christ. in Nederland

door

J. L. VAN SOEST ('s-Gravenhage)

Op 10 mei 1966 maakte ik met de heren P. A. Bakker, C. Boot en Chr. van Leeuwen een excursie naar de reservaten op Texel van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Het doel was om daar naar *Taraxacum* te kijken; de tocht bracht een

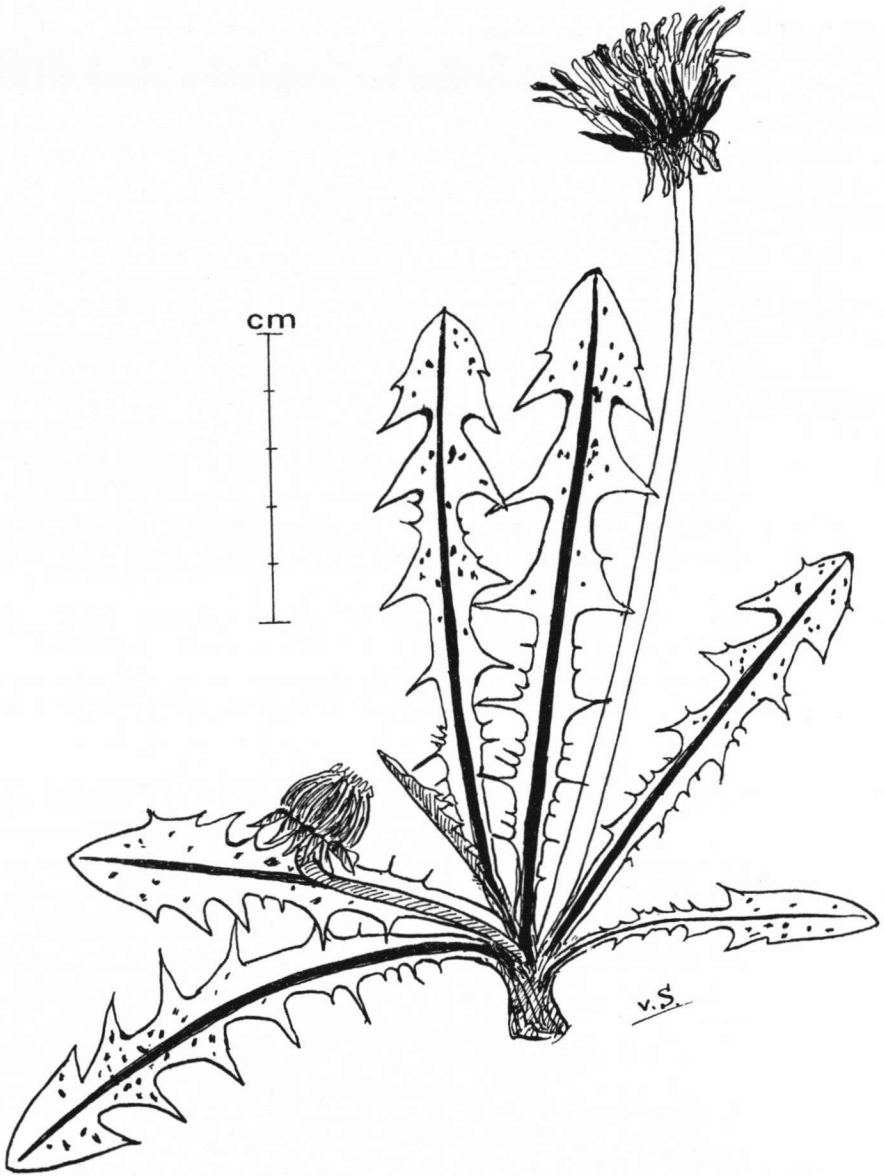

Fig. 1. *Taraxacum euryphyllum* (Dahlst.) Christ., habitus.

grote verrassing: *T. euryphyllum* uit de sect. *Spectabilia*, als nieuwe soort voor Nederland (fig. 1): Dijkmanshuizen en de Lammerenweid bij Waal en Burg. Op beide plaatsen groeide zij daar talrijk op wat vochtige grond in de nabijheid van soorten uit de sect. *Palustria*.

De sect. *Spectabilia* Dahlst. is een der moeilijkste groepen van *Taraxacum*, maar dit geldt vrijwel enkel voor het gebied, waar de soorten dezer sectie optimaal voor-

komen. Dit is het gebied van de noordatlantische kusten: Noorwegen tot W.-Zweden en tot in het arctische gebied, IJsland, Schotland met N.-Engeland, de Hebriden, de Orkney- en Shetland-eilanden, de Fär-Oer en het uiterste N.O. van N.-Amerika. Vandaar zijn tussen de honderd en twee honderd soorten beschreven door H. Dahlstedt, G. E. Haglund en M. P. Christiansen; vele daarvan lijken bijzonder veel op elkaar. In zijn „Taraxacum Flora of Iceland” (1942) beschreef CHRISTIANSEN meer dan honderd soorten voor dit eiland; mondeling deelde Haglund mij mede dat hij het met Christiansens indeling in vijf afzonderlijke secties niet eens was. Bovendien kwam ik in het bezit van Haglunds exemplaar dezer Flora met vele aantekeningen door Haglund erin geschreven, waaruit blijkt dat hij ook kritiek had op vele der nieuw beschreven soorten. Vooral Druce verzamelde in Engeland veel *Taraxaca*, die door Dahlstedt zijn gerevideerd; het materiaal ligt in herb. Oxford, dat ik doorgewerkt heb en voornamelijk voor de sect. *Erythrosperma* Dahlst. heb gerevideerd, tegelijk met het vele dat zich ook in herb. Kew en herb. British Museum bevindt. Het is mij daarbij gebleken dat Dahlstedt minder gelukkig is geweest bij zijn revisie: er bevinden zich veel onjuiste of onvoorzichtige determinaties bij en bovendien veel aanduidingen als „allied to”, „modification of”, „form”. Dit geldt niet enkel voor de *Erythrosperma*, maar in nog sterker mate voor de *Spectabilia*, waarin ik reeds jaren lang tracht enige orde te brengen. Van Britse zijde is nogal belangstelling voor deze groep: de *Palustria* zijn er zeer zeldzaam, maar de *Spectabilia* treden er veel in de condities op, zoals ook in Nederland het geval is: vochtige graslanden, die weinig in cultuur zijn genomen.

Het bovenstaande illustreert een weinig hoeveel werk er nog op het gebied der *Spectabilia* te verrichten is. Zoals echter gezegd is de situatie buiten het bovengenoemde optimale gebied aanmerkelijk eenvoudiger.

Daar is het in de eerste plaats de gemakkelijk herkenbare *T. nordstedtii* Dahlst., welke juist het optimale gebied der *Spectabilia* mijdt, maar vrijwel het gehele overige areaal dezer sectie bewoont, d.w.z. in een gebied voorkomt, dat door de volgende lijn wordt begrensd: van Z.-Zweden door Midden-Duitsland, Frankrijk tot in N.-Portugal, terug over Ierland en Z.-Schotland naar Z.-Zweden. In Nederland is deze soort algemeen in de blauwgraslanden en in wat daarop gelijkt; dit geldt ook voor België en Engeland; overigens is zij zeldzamer. In Nederland komen verder twee andere soorten voor, die onderling verwant zijn: *T. hygrophilum* v. Soest en *T. johannisjansenii* v. Soest, die tevens in België zijn gevonden, de eerste ook in Engeland (Kent). Meer naar Z.W.-Europa komen een paar andere soorten voor, waaronder *T. lainzii* v. Soest en *T. leroyi* v. Soest, in het Franse en Spaanse kustgebied van de Golf van Biskaje. Nog een andere soort is *T. anglicum* Dahlst.; deze is door Dahlstedt onder sect. *Vulgaria* Dahlst. beschreven en was hem enkel uit Engeland bekend. Nadien heb ik deze soort ook herkend uit Nederland, België, Frankrijk (Meuse, Ardèche), Duitsland (Westfalen, Saksen) tot Bohemen toe. In Nederland heb ik haar vroeger als een „kleine vorm” van *T. copidophyllum* Dahlst. gesignaleerd; hier komt zij in het gebied rond Kampen en Zwolle voor, benevens in Friesland.

Weer een andere plaats in de sectie nemen drie soorten in, die door Lindberg m.i. ten onrechte bij de sect. *Vulgaria* werden ondergebracht, ofschoon later gebleken is dat in dit groepje triploïdie optreedt evenals bij praktisch alle *Vulgaria*,

terwijl bij de andere *Spectabilia* meestal tetraploidie en (in Engeland ook) pentaploidie is waargenomen. Deze drie soorten zijn: *T. praestans* Lindb. f., *T. maculigerum* Lindb. f. en *T. maculigerum* subsp. *euryphyllum* Dahlst., de laatste later als soort beschouwd. Deze soorten hebben voornamelijk een meer oostelijk areaal: het gebied rondom de Oostzee, incl. oostelijk Denemarken. Naar mijn mening komen de twee eerstgenoemde soorten niet in Engeland voor; de derde echter menen zowel Haglund als ik in Engeland te hebben herkend. Hoewel ik in een vroegere publicatie (N.K.A. 52, 1942) *T. euryphyllum* en *T. maculigerum* voor Nederland heb vermeld, waren deze opgaven fout. Wat ik *maculigerum* noemde waren vormen met gevlekte bladen van *T. anglicum*. Maar thans is dus *T. euryphyllum* met zekerheid herkend van Texel, welke vindplaats een mooie verbindingsschakel vormt tussen Engeland en het Baltische gebied.

Ik schreef zojuist over gevlekte bladen. In dit opzicht is bij de *Spectabilia* iets belangwekkends te vermelden: een groot deel der soorten vertoont nl. gevlekte bladen: duidelijk zwartviolette, kleinere stippen tot grotere vlekken op de blad-schijf. Dit is een bijna exclusieve eigenschap der *Spectabilia*. Ik ken twee uitzonderingen: *T. violaceo-maculatum* v. Soest uit de Himalaya, welke soort met de *Spectabilia* niet veel te maken heeft; verder *T. gallicum* v. Soest, een relictsoort uit de westelijke en centrale Alpen. Wegens de grote hoorntjes aan de omwindselbladen behoort deze soort zonder twijfel tot de sect. *Ceratophora* Dahlst., die, naast een grote verspreiding in het gehele arctische gebied, relictstandplaatsen heeft in de Alpen en de Aziatische hooggebergten; in de Alpen is *T. gallicum* één der vier waargenomen soorten. Ik heb destijds elders gewezen op een samenhang in een vroegere tijdsperiode (interglaciaal) van sect. *Spectabilia* en sect. *Ceratophora*; *T. gallicum*, na deze uitspraak ontdekt, heeft karakteristieke trekken beider secties in zich verenigd!

Gevlekte *Spectabilia* komen in het gehele areaal voor, zij het massaal slechts in het optimale gebied der sectie. Tot de gevlektbladige soorten behoren o.a. de bovengenoemde soorten *T. euryphyllum*, *T. maculigerum*, *T. lainzii*, *T. leroyi*, bij elk waarvan ook wel ongevlekte modificaties voorkomen; voorts *T. anglicum*, die soms kleine en weinige vlekjes op de bladen vertoont. Terloops zij er op gewezen dat deze vlekken nooit verward mogen worden met pathologische vlekjes, die ontstaan door verwondingen, een verschijnsel dat nogal eens optreedt!

De planten van *T. euryphyllum* van Texel zijn meestal duidelijk gevlekt; bovendien zijn zij gemakkelijk herkenbaar aan een andere karakteristieke eigenschap, die men bij de *Spectabilia* vindt: een dieppurperen middennerf der bladen. Op een *Spectabilia*-excursie, die ik in 1965 met Per Wendelbo in Noorwegen maakte, heb ik van hem geleerd dergelijke *Spectabilia* op behoorlijke afstand te kunnen opsporen. Ditzelfde kwam mij op Texel goed te pas.

Nog een enkele taxonomische opmerking: *T. maculigerum* is door LINDBERG beschreven in Act. Soc. Fauna et Flora Fenn. 29 (1907); subsp. *euryphyllum* door DAHLSTEDT in Ark. f. Bot. 10 (1911). Christiansen en andere Scandinavische auteurs hebben later deze subsp. als soort beschouwd. *T. euryphyllum* wijkt van *T. maculigerum* af door bredere, stompe bladen; bij *T. maculigerum* zijn de bladen spits en de zijlobben slanker en omlaag gericht.

Summary

The author mentions *Taraxacum euryphyllum* (Dahlst.) Christ. as new for the Netherlands. The species belongs to sect. *Spectabilia* and was found in two localities in the island of Texel.